

במשעול החסידות

להבין ולהשכיל בדברי רבותינו תלמידי בעש"ט הקדוש

גליון מא | פרשת תולדות תשפ"ה

שורש הגבורה – חסדים גמורים

שורש הגבורה - חסדים גדולים: והעניין כמש"כ באוהב ישראל בד"ה אלה תולדות יצחק בן אברהם. שגם שורש מידת הגבורה וגם תולדותיה הם 'חסדים גדולים' אך 'שאוורת החסדים הללו המה גנויים ומכוסים ונעלמים במידה זו השמאלית'.

הנה הגם לפי ראות עינינו בתוה"ק ובדחז"ל ובספרי חכמי האמת... וביצחק אבינו מצינו שמדתו היתה פחד וגבורה, היינו להודיע ולפרסם בעולם אלהותו ית' ויתעלה, ע"י שיש דין ויש דין ולירא ולפחד מפניו ית' שלא יענש ח"ו כי אינו נושא פנים לשום אדם בעולם קטן וגדול שם הוא לשלם לו כמפעלו ומעלליו. וכמו שמצינו בתוה"ק שיצחק אבינו ע"ה לא חלק כבוד אף להמלכות שאמר לאבימלך ומשנהו 'מדוע באתם אלי'. שלכאורה אינו מדרך המוסר לדבר עם המלך דברים כאלו, אך כ"ז היה מפני שמדתו הייתה הפחד וגבורה החזקה, אבל באמת תולדותיו של יצחק ושורשו הם חסדים גדולים, אך שאורות החסדים הללו המה גנויים ומכוסים ונעלמים במידה זו השמאלית.

מידותיו של יצחק הם 'חסדים גדולים', וזאת כי ה'גבורה', ומידת הדין' שהם קובץ הכללים הקובעים מה ראוי ומה לא ראוי להיעשות באמת וצדק, בכדי שיהיו השכינה והברכה שעמה - שורים בקרב האדם, הכללים שהציב יצאע"ה לראשונה, הם תמצית ועיקר התגלות מציאות ה' בעולם המושגים והתבונה שיהיו אח"כ לתורת ה' שלמה. שלמציאות מוגדרת זאת קיווה אאע"ה כל ימיו בכל מעשי דרישת החסד שלו. כבמי השלוח ח"א

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק. כתיב אם תדרשנו ימצא לך, הדרישה היא אאע"ה, והמציאה הוא יצחק, כי ענין אברהם אבינו היה שהיה משתוקק תמיד לד"ת מאד מאד ושיתפרסם בעולם כי הש"י מלך עליהם, וזאת הוא מדות האהבה. ומדות יצחק הוא מדות גבורה, היינו... שנתברר [והתממש] זאת [התשוקה] וירד התגלות הש"י בעוה"ז, וזאת יקרא גבורה. כמו דאיתא בגמ' 'כך שמע משה מפי הגבורה'. ויצחק היה ג"כ נקרא גבורת הש"י בעולם. וזש"ה ואלה תולדות יצחק בן אברהם וכו' היינו תולדות יצחק אבינו הוא פרסום התגלות הש"י בעוה"ז. אברהם הוליד את יצחק היינו ע"י תשוקת אברהם הייתה זאת, כי התשוקה הוא מדות אברהם, וכן כל ד"ת אמיתיים אין להם הולדה רק אחר גודל תשוקה שישתוקק האדם להם.

חוק וגבול: ולמען יובנו הדברים אל נכון, הנה כמו שאנו רואים לעת עתה [ולהבדיל אא"ה] בחוקות הגויים במדינותיהם, שההבדל בין מדינה משגשגת ולבין מדינה נחשלת, הוא דווקא בחוקיה ודיניה המוסכמים על העם. ככל שהחוקים הללו בהירים ברורים ותקיפים וגם מאוזנים ושווים לכל נפש, כן הם יותר מקובלים על העם, וכך כל העם יותר פועלים יחד ובשותפות גדולה המביאה הצלחה וחסדים גדולים' לכל העם כולו. וכמו חוקת ארה"ב, שנלחמו הרבה שנים בכדי לנסח ולתקנה - היא סוד הצלחתה. הצלחת מדינה אינה תלויה כלל ב'חסד' שבעושרה הכלכלי המופק מן האדמה כגון נפט וכדו', שפירורים ממנה מחולק להמונים במדינות ערב הנחשלות. וגם לא ב'רחמים' ונדיבות הלב שיש כביכול לשלטונות במדינות הקומוניזם כלפי הפרט העובד בזעת אפו וכו', אף שרבות מהן גם עשירות במחצבי טבע. ההצלחה של הגויים תלויה בכללים ובחוקי אנוש שנוצרו אצל הגויים בעמל רב ובמלחמות גדולות, ולאחר שהשתחררו מאמונתיהם הטפלות במושעים השקרי וכו'. כללים וחוקים שמצמצמים בגבורה את כל אותם רגשות ותקוות חסד ורחמים, וגם מרחיקים בגבורה את כל דמיונות השקר והמרמה, לכדי חוקים מנוסחים וקבועים מובנים ונתפסים המסדירים את פעולת השלטון בנצלו את משאבי המדינה ואוצרותיה, ומסדירים גם את יכולת הפעולה, של תושביהם לחפור בעצמם את בארות פרינסתם, ואת הגנת הזכויות הקנייניות שיש להם ברכושם, וגם את החובות המוגדרים שלהם לכלל, בהתאם להצלחתם. (אמנם כעת אנו רואים שגם בארה"ב, אף שחוקיהם נוצרו אצל האבות המייסדים' שלהם, בדמיונם להיות כיהודים שיצאו לחירות ממצרים אל ארץ אחרת וכו', והצלחתו בואת כבד מאתים וחמישים שנה, כידוע מתולדותיהם, הנה ללא עמידה נכונה לפני אלוים בחיי עולם בתורת אמת וצדקיות אמת, המבינים בקדושתה מה הוא רע ומה הוא טוב, גם כל 'זכויות האדם' מתהפך לרעתם, כאשר הוא ניתן לפי העיון שכלם לכל אדם ללא חוק וגבול, גם להפקרות גמורה וביטול המשך הדורות, וגם אם אותו אדם בעצמו מתנגד להם ומחריב את ארצם. ורק אדם תמים שאינו בעל מחשבה והיונין שכל, מסוגל לע"ע לעמוד קצת בפרץ. ירחם ה' ויצילנו ואכמ"ל)

יצחק אע"ה ניכר על פניו רק שמחה ושחוק: פרשת תולדות היא היחידה העוסקת במעט המעשים הכתובים על שמו של יצחק אע"ה, חפירת הבארות שלו ושל אביו, וזריעת הארץ ומציאת 'מאה שערים'. וגם כמנהג כמחציתה עוסקת כבר ביעקב ועשיו, הולדתם, הבכורה והברכות. וכמידתו בספה"ק שהיא גבורה וצמצום. ומכל מקום כבספה"ק, יצאע"ה היחיד מבין האבות שנתקדש בעקידה כעולה על הר המוריה, שלא הווקק ולא הורשה לצאת לחו"ל לא לצורך זיווג ולא לצורך פרנסתו, והיחיד שמוספר עליו שעבד אף בעבודת האדמה ממש בארץ ישראל והצליל בקדושתו במאה שערים, [ולא כמו שנאמר בנח 'איש האדמה' וכו'] ולא רק כרועי הצאן שהיו אברהם ויעקב. ולא נכתב קדושה כזאת בכל התורה בלשון 'ויאהבה' כעניין בפנ"ע, (יעו"ש בקדו"ל) וגם לשון 'מצחק'. ובגודל קדושתו 'יהי ניכר על פניו רק שמחה ורחוקה'. וכבשפת אמת וירא תרמ"ג.

בענין שמו של יצחק על שם הצחוק שמעתי מפי מו"ז ז"ל ש[הוא] כמו שנאמר על הרשע מצחק בע"ז וג"ע וש"ד. והיינו שעונות חמורים כשחוק בעיניו כמ"ש שחוק לכסיל ע' זמה. כן להיפוך בהצדיק יצחק אבינו ע"ה הי' כל תחבולי היצחק"ר כשהוק, מה שלאדם אחר הר גבוה, כי הי' איש קדוש מרחם עכ"ד. ויתכן לומר כי אם שיצחק הי' לו מדת היראה והפחד יוכל להיות שלא הי' ניכר על פניו רק שמחה וחדוה כי באמת אין מי שישמח בעולם רק מי שהוא ירא ה' לאמיתו ואין לו שום פחד אחר. מה גם אם הוא בן חורין מייצה"ה, כיצחק שהי' מוכן לעולה לפני ה'... שידעו שיוורש שלהם מוכן להיות מלא שמחה שע"ש זה קרא שמו יצחק.

תולדות ורחמינות: ועלינו ללמוד בספרי הצדיקים את מעשיהם של כל אחד מהם, שהם תכונות היסוד שהוטבעו בכלל"י, כי ממועשי האבות ומידותיהם הם כל התולדות של קדושה ורוחניות לכלל"י, כבשפת אמת תולדות תרל"ז

במדרש גיל יגיל בזמן שנוול צדיק גילה אחר גילה. כי ואלה מוסיף על הראשונים כי מקודם הי' תולדות הגשמי בלבד. אבל מהאבות התחיל להיות תולדות בבחי' הרוחניות להנחיל כוח הקדושה לזרעו אחריו. וזהו גילה אחר גילה כשהצדיק נולד. כי בתולדות יש שמחה. ובזרע צדיקים יש ב' שמחות מב' התולדות בגשמי ורוחני.

ובפרט לפי שאמרו בגמרא (שבת פט ע"ב) שלעתיד לבוא יאמר הקב"ה לאברהם בניך חטאו וליעקב גם כן, ויאמרו ימחו על קדושת שמך, אמר לו ליצחק בניך חטאו, אמר יצחק פלגא עלי ופלגא עלך. ובמחו ובמידתו תהיה הגאולה. וכבר תמחו בספה"ק איך זה שאאע"ה בחסדו ויעאע"ה ברחמינותו יאמרו ימחו עקד"ה, ודווקא יצחק במידת הדין, יצא להגנתם בטענת פלגא עלי ופלגא עלך. וגם בג' הראשונות שבברכות שמו"ע, שהם כנגד ג' האבות, גם מצינו את כל השפע וטובות עוה"ז וגם תחה"מ דווקא בברכה השנייה שעל שמו של יצאע"ה. והוא גם מי שביקש לברך דווקא את עשיו בכל טובות עוה"ז, שרק על פי עצתה של רבקה ברוה"ק וכה בהם יעקב. וכ"ז היפך המשמעות הפשוטה של מידת הדין היראה והצמצום, שלא הפעילים כלפי עשיו הרשע. וביותר צריך להבין מה שתמחו בכל הדורות, שהברכה ליצחק מפי הקב"ה בצוותו אותו 'גור בארץ הזאת', נאמרה רק בלשון והקימות את השבועה אשר 'שבעתי לאברהם אביך', (יעו"ש ברמב"ן ועוה) ורק בזכותו של אברהם 'עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתו מצוותי חוקותי ותורותי'. ולא נאמרה זכותו של יצחק עצמו כלל.

'יצאע"ה סתם כל הדלתות': ונתעמק להבין בדברי הצדיקים מה זאת מידתו של יצחק, ומדוע הייתה צריכה להיות כל כך ההיפך לגמרי ממידת החסד של אאע"ה. וכמו שאמרו כמה צדיקים בשם הר"ב מפרשישחא ואחד מהם בציריות רבה.

כמו שאמר אדמו"ר הרה"ק רבן של כל ישראל הרבי ר' בונם מפרשישחא ז"ע, כי כאשר היה אאע"ה רבי, היה מנהיג העולם במדת החסד. והיה ביתו פתוח לרוחה ד' פתחים, והי' מכניס אורחים, ונתן להם כל טוב, ועי"ז היה מגלה שמו הגדול בעולם. אבל אח"כ, כשיצחק אע"ה נעשה רבי, והתחיל לנהיג העולם, הלך לחנות, וקנה יתדות ברזל, וסתם כל הדלתות. והוא הלך לפנים מחדר, ועסק בתורה יומם וליילה. ורוב עבודתו התבודד מבני אדם. וזרק פחד ויראה גדולה לכל חסידיו והמסתופפים בצלו, וכל מי שירצה לבוא ולדבר עמו, מרוב הפחד אחזו חיל ורעדו. ועל ידי זה, היה מגלה שיש דין ומשפט בעולם. וכל אחד ואחד שראה את צורתו, היה עושה תשובה באמת. עכ"ל הרבי ר' בונם ז"ע (מספר קול מבשר ח"א - פרשת חיי שרה)

'להדש דרך שלו': יצחק אבינו מצא וזיקק מכל דרכי אביו את ה'מצוותי והקויות ותורתו', את מסגרת הכללים והחוקים הראשונית שמאפשרים את מציאות האלוקות רק בקרב בני האדם העומדים בכל אותה דרישה של קדושה של חוקים ומשפטים, דין ודינים, בחפירת בארות חדשים של עצות וכללים של עבודת ה' ויראת שמים, שיהיו בהמשך לתורה שלמה, שעיקרה רק בארץ ישראל. ולא הסתפק רק ב'ענותם' וב'טוב ליכם' ובהתמסרותם לבארות החסד המוחלט שנהג בו אביו ו'סתמום פלישתים' ע"י מעשה חיקוי חיצוני ושקרי. כמ"ש הר"ב מפרשיהא.

הרבי רבי בונם ז"ע, אמר ביום ב' דסוכות... בזה הלשון, "נאך טיען - טאר מען נישט". [לחקת - אסור]. דבר זה נלמד מבריאת שמים וארץ, שאין שום בריאה דומה לחברתה. וגם מאבותינו הקדושים נלמד זה, שאברהם אבינו ע"ה היה בו מדת ענוה, כמ"ש, ואנכי אפר ועפר. וכשבא יצחק אבינו, וראה שהפלישתים נשתמשו במדה זו, ועשאו 'סתם', זי האבען אונגעהויען 'נאך צו טיען', כמ"ש, ויסתמום פלשתים וימלאום עפר. עס איז ענווארען פיהל 'עפר ואפרליך' [התחיל כל אחד מהפלשתים, לחקות את אאע"ה ונהג עצמו במידת 'עפר ואפר'], והתחיל להשתמש במידה אחרת ויחפור באר אחרת. והבן. [שיח שרפי קודש חלק ה', דף כ"ג ע"ב]

וכמ"ש בשפ"א תרל"ז, שכל אדם צריך כמו יצאע"ה 'להדש דרך שלו' בעבודת ה' ולתקן את כל המידות.

ובפ' וכל הבארות כו' חפרו ע"א בימי אברהם אביו סתמום פלשתים כו' וישב יצחק ויחפור. פי' בימי אברהם, הם ההארות אשר חידש אברהם והיא בבחי' החסד ואהבת ה'. ובהארות אלו מצאו מים. ואלה הבארות נסתמו אח"כ. לכן הי' צריך יצחק להדש דרך הגבורה ויראת ה'. כי בוודאי כל ההסתם הי' כדי שיצטרך יצחק להדש דרך שלו. וכן הוא גם בפרט כל איש ישראל כשמתפעל לפעמים במידה אחת. אח"כ נופל מזאת המדרגה כדי שיצטרך להפש דרך אחר ועי"ז מתקן כל המידות. וכל דרכי האבות הי' הכל רק עצות בעבור בני"א איך למצוא עבודת ה'.

ויסוד כל אלו מדברי הבעש"ט 'שאל יסמוך האדם על חקירת ועבודת אביו.'

אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק, פירש הבעל שם טוב דלכך אנו אומרים אלהי אברהם ואלהי יצחק [ואלהי יעקב] ואין אנו אומרים אלהי אברהם יצחק [ויעקב], להורות שאל יסמוך האדם על חקירת ועבודת אביו, וכן יצחק ויעקב לא סמכו עצמם על חקירת ועבודת אברהם אבינו, רק חקרו בעצמם אחדות הבוהר ועבודתו, לכן אנו אומרים אלהי בכל אחד ואחד: (בעש"ט עה"ת פרשת ויצא מקרבן העני פי בחקתי)

שלא להשפיע למקום שאין רצון השי"ת: ובאמת היה כבר אאע"ה חפץ במציאות של סדר וחוק בשימוש ראוי במידת החסד, ולכן ניסה לראות זכות וצדיקים אפשריים אף במעשיהם של סדום שהיו כידוע 'חוקיים' למהדרין. ובא יצחק והחל להציב את הכללים לעבודת ה', כמו שיהיה אח"כ. וכמו שביאר בבית יעקב פרשת וירא את ל', את דרך יצחק אע"ה ומה שינה מדרכו של אאע"ה.

הענין שאאע"ה הפציר בתפלה כ"כ עבור הסדומיים שהיו ההיפך לגמרי ממידתו מדת החסד, שהיה נותן מטובו לכל אשר בא אליו, והם לא רצו ליתן משלהם כלום רק אמרו שלי שלי. אכן מפני שאלו הבהות נתקנו בורעו ונכללו בקדושה, לכן היה בו רצון להתפלל עליהם. כי באמת מנהג השי"ת בעוה"ז שחפץ במידת אברהם; בחוץ לא ילין גר ולפתוח דלתו לאורח, ושלא למנוע בר מללמד לכל מי שיבא לבית המדרש להעמיד תלמידים הרבה. ויצחק אבינו רוח אחרת הייתה אתו, שכל מי שאין תוכו כבדו אל יכנס לבית המדרש, והיה מקמץ מללמוד עם כל אשר יבא אליו רק אם יהיה תוכו כבדו. וח"ו לחשוב על יצחק אבינו ע"ה בנו של אאע"ה שנקרא נדיב נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם, שעשה זאת מפני שהיה קמץ באמת, אכן שהיה מצמצם את עצמו שלא להשפיע למקום שאין רצון השי"ת, ולזה נולד יצחק מאברהם להורות בזה, שבאמת היה ביצחק ג"כ מידת נדיבות מירושת אביו, אמנם כל קמצנותו הייתה שלא רצה להשפיע למקום שאין רצון השי"ת. ולעתידי יתנהג העולם במידת יצחק כדאיתא בש"ס (שבת פ"ט ע"ב) ומחוי להו' יצחק הקב"ה בעינייהו.

הכנסת אורחים וחפירת בארות: ובתורה אור להרב, מכנה את כל עבודת יצאע"ה כ'חופר בארות', שהיא עבודה ש'ממטה למעלה', ואת עבודת אאע"ה כ'הכנסת אורחים' שהיא עבודה 'מלמעלה למטה'. ועבודת הכנסת אורחים מובנת לכל, ומה עבודה יש בחפירת בארות.

אלה תולדות יצחק וגו'. כתיב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני. שמאלו הוא בחי' יצחק ממטה למעלה. וימינו כו' הוא בחי' אברהם מלמעלה למטה. והנה מדת אברהם הוא הכנסת אורחים כו' ויצחק היה חופר בארות כו'.

והענין הוא כמו שהמשך שם באוהב ישראל, שהגבורות נועדו בכדי לסייע לחפור את הבאר האישית ולפתוח את ה'מעין נובע מים חיים נביעו [של] חכמה בינה ודעת ותורה וחכמת אלקות ושאר מידות העליונים', 'שהטביע הבוהר בכלל - ובפרט בכל אחד ואחד מישראל'.

ועפ"ז יבואר דברי הכתוב (בראשית כו. לב) ויבאו עבדי יצחק גו' הבאר אשר חפרו גו'. הנה הבוהר ית' הטביע בהכנסת ישראל בכלל ובפרט בכל אחד ואחד מישראל שהיא בו מעין נובע מים חיים נביעו חכמה בינה ודעת ותורה וחכמות אלהות ושאר מידות העליונים. אך שהמעין הוא סתום מעפריות החומר וחשכות הגשמיות הסותם המעיין ההוא ומעכב נביעתו, וצריך כל אחד לחפור הבאר ההוא ולהסיר משם כל הדברים המעכבים ומונעים הנביעו, ויש צדיק אשר הש"י מתנהג עמו בחסדים מגולים שע"י אור התורה והמצוות שבו פותח מקור הנביעו של מים חיים ומדבק את עצמו להש"י. אך יש בני אדם שיש להם מסכים גדולים המעכבים נביעתו. ואז צריך הש"י כביכול לסבב סיבות ולגלגל עליהם ע"י מדת הגבורה כדי להסיר מהם החשך והמסך המבדיל ואז יתגלה מקור נביעתו של המעיין ונפתח אליהם להוציא מים חיים... היוצא מכל אחד ואחד מישראל כשנפתח אור נשמתו ומתחיל להתנוצץ בו אור החכמה והתורה והמצוות ונמשכים מ"ג לכל העולמות. וכל הדינים מתהפכים לרחמים וחסדים גדולים וטובים כן יהי רצון אמן.

בין ישראל לעמים: ובמי השילוח ח"א מסביר באורך את עבודת חפירת הבארות של יצאע"ה, כקביעת ראשית הכללים הקובעים למי יש שייכות לעבודת ה' וברצון ה' התלוים ב'בארות' שחופר האדם בתוך עצמו בקדושתו הפנימית. ותחילה ניסה על ידי התנאי הבלעדי של הכרה במציאות ה' על ידי תורה. ואח"כ על ידי התנאי הבלעדי של עבודת ה' ולשם ה' כמו בקרבנות. ובאלו טענו האומות שגם להם יש שייכות. ומה שהצליח לבסוף להבדיל בין השקר והאמת הוא רק התנאי העמוק של נכונות לסבול עבור עבודת ה' גם גבולות וצמצומים שיכולים להביא לייסורים. יעו"ב.

הר שדה ובית: והענין כי אאע"ה היה הראשון שחידש את תפיסת האלוקות בעולם והיה ראש לגרים, והייתה האלוקות אצלו גבוהה ונשאת מאוד למעלה מעלה מבני האדם בבחינת 'הר', (וכמ"ש כ' באורך בגליון פ' לך לך) והוצרך להמשיכה למטה בעשיית 'יש רוחני מהאין' של האלוקות שבתפסתו, בעבודת החסד המוחלט שנמשך ועומד לכל ובלי תנאים, ולהידבק בקוב"ה ע"י עצמו, כצדק שבהררי קל. אמנם יצחק אבינו היה הראשון שכבר נולד בקדושה ונימול לשמונה, בקדושה עצומה של תפיסת אלוקות של 'שדה', המניב רק לפי העבודה והיגיעה המושקעים בה. וחפר את הקדושה הגדולה כבר מתוך בארות עצמו 'ממטה למעלה', בעשיית 'אין גשמי מהיש הרוחני' הנמצא בקרבו עצמו, כביטול ובהסרת כל היצרים והתאוות, בכללים וגבולות של גבורת הקדושה שהיה מושרש בה. כמ"ש כ' במיה"ש 'והוא יושב בארץ הנגב' שהיה 'מונוגב מכל חמדות ותאוות העוה"ז'. כללים וחוקים שיהיו בלעדיים ועיקריים לעתיד כשישפוט תבל כצדק ועמים במישרים'. ואילו יעקב אבינו היה בתפיסת אלוקות של בית, הראשון שכבר נעשה ליהודי מוחלט שאינו יכול להשתנות כלל 'ואע"פ שחטא ישראל הוא'. כמו שכתב הרבה פעמים הרצ"ה מלובלין. (יעו"ב בליקוטי מאמרים - אות טז ובדברי סופרים - אות לח) וסיכס זאת הג"ר יצחק הוטנר בשפת היידיש. (קונטרס ירח האיתנים דף כד) שאאע"ה היה 'דער ערשטער געווארנער איד'. ויצחק היה 'דער ערשטער געבארנער איד' ויעקב היה 'דער ערשטער פארפאלגער איד'.

וזה מה שביאר שם בתורה אור בהמשך דבריו את עבודת אאע"ה ויצחק אאע"ה. וכמארז"ל שיהא שם שמים מתאהב ע"י. פי' להמשך גילוי אור אלקותו מלמעלה למטה. וזהו מעשה אברהם הכנסת אורחים שנתן לערביים לאכול ואח"כ אמר להם דעו למי מברכים כו' בכדי להיות גילוי אלקות למטה שגם הערביים יכירו גדולתו כו' כ"ז הוא בחי' אברהם המשכה מלמעלה למטה. ויצחק הי' חופר בארות שהוא בחי' גילוי מטה למעלה מהעלם לגילוי כמשל הבור אשר המים שם בהעלם וע"י החפירה נגלו המים כו'. והנה הגם שאברהם היה ג"כ חופר בארות אבל כתיב ויסתמום פלשתים כו' ויצחק חפר אותן... ולע"ל כתיב כי אתה אבינו שעיקר הצחוק והשמחה יהיה מבחי' יצחק שהוא ממטה למעלה אשר בחי' זו אין קץ ותכלית כו'... והכל ירוממוך סלה. ומה נתהווה עיקר הצחוק, כי גמירי משמאי מיהב יהבי משקל לא שקלי כו' מיהב הוא בחי' השתלשלות מאין ליש כו'. אבל עבודת האדם הוא ההיפך והוא להיות בטול היש לאין והוא בחי' יצחק צחוק ותענוג גדול כו'.

העבודה ובירורה בהיפוכה: עבודת אאע"ה מתחילה בהמשכה ה' יש' האלוקי של החסד לכול, אל ה'אין' הרוחני של העוה"ז, ומסתיימת בבירורה בהפכה, בהסכמה 'לאיין' את הכול בגבורה של העקידה והקרבת הכול לש"ש, ובגירוש של ישמעאל ובני הפילגשים. הנה עבודת יצאע"ה היא להיפך. מתחילה בגבורה של גבולות וכללים עצומים של הקרבה וביטול כל היש של העוה"ז, אל ה'אין' האלוקי שמצא וחפר בתוך קדושת עצמו כאיש קדוש מרחם. כמוכנות לעקידה, מגורים רק בא"י, וגירוש אלה שאינם שייכים, 'ומדוע באתם אלי ואתם שנאתם אותי'. ומסתיימת בבירורה בהפכה, ברצון רחב לברך במידת הדין אף את עשוי מפני שהיה כבורו וראה בו איזה מחשבה כלשהי להיות טוב. לברכו בחסד של היש האלוקי של 'ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ'. בגישה של דין אמת וזכות שתהיה גם לעתיד לבוא כלפי כלל ישראל. ברכה שהועברה ע"י רבקה ברוה"ק רק ליעקב וזרעו, שהיה לא בחסד ולא בגבורה אלא בתפארת של אמת, של הידמות הצורה אל יוצרה. ועל זאת א"ה במאמרים הבאים.